

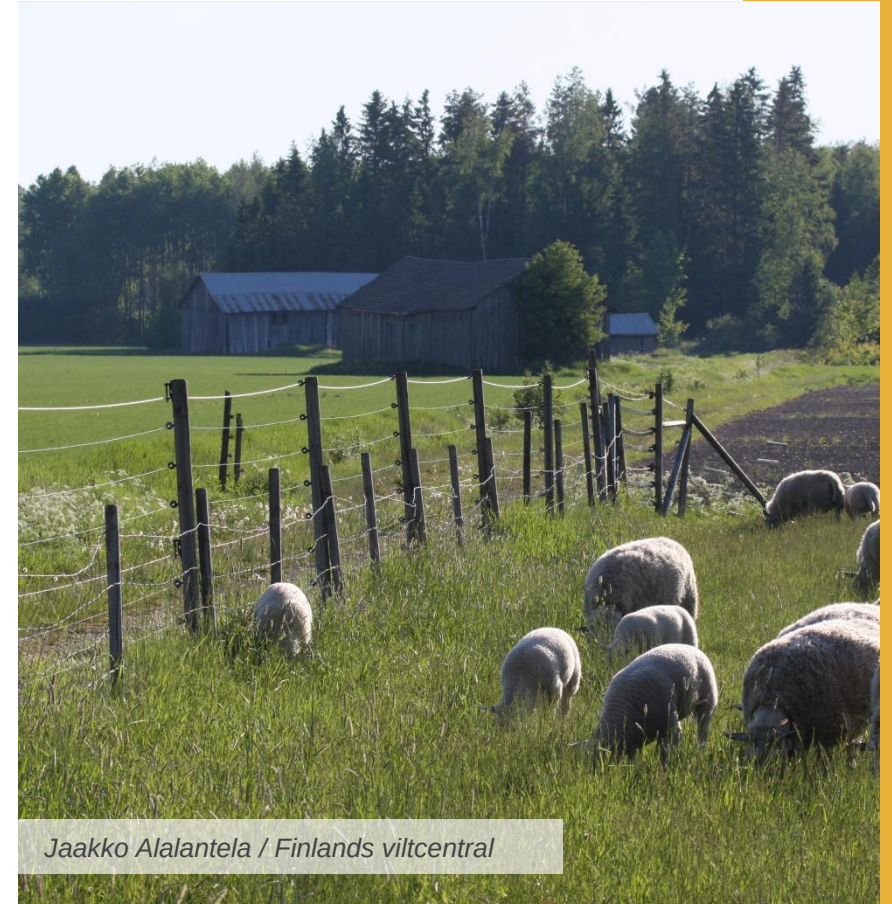
HUSDJURSSKADOR ORSAKADE AV STORA ROVDJUR

Mari Tikkunen – Finlands viltcentral
Mirja Rantala – Finlands viltcentral
Mari Lyly – Finlands viltcentral

Mikko Jokinen / Finlands viltcentral

ROVDJURSKONTAKTPERSONEN OCH SKADOR ORSAKADE AV STORA ROVDJUR

- Det är bra för rovdjurskontaktpersonen att kunna identifiera vilket rovdjur som har orsakat en husdjursskada.
 - Arbetet är krävande och förutsätter kunnande om rovdjurens predationsbeteende och om olika sätt att undersöka döda djur.
 - Det är också en fördel att ha kunnande om de vanligaste dödsorsakerna för husdjur.
- En rovdjurskontaktpersonen kan också fungera som skadeansvarig för jaktvårdsföreningen och vara en viktig hjälp vid skadesynen för landsbygdsnäringsmyndigheten.
- Låt inte förutfattade meningar påverka din bedömning – det viktigaste är objektiv observation på skadeplatsen.
- Det är bra att registrera information om skadehändelser också i Tassu-systemet.

INNAN DU BEGER DIG TILL SKADEPLATSEN

- Ju snabbare en skada upptäcks och kan undersökas, desto noggrannare bild får man av orsaken.
 - Ett viktigt budskap till djurägare är att det är skäl att snabbt anmäla skadan.
- Om du inte kan besöka skadeplatsen genast:
 - Be ägaren att täcka över döda djur för att förhindra att asätare kommer åt dem – då är det lättare att identifiera vem som orsakat skadan.
 - Be att ingen rör sig på området i onödan, så att eventuella spår av rovdjuret finns kvar.

NÄR DU KOMMER TILL SKADEPLATSEN

- Ägaren till djuret som har skadats av ett rovdjur är ofta den första personen du möter – bemöt personen med respekt.
- Inled utredningen med en allmän översikt innan du undersöker de döda djuren närmare.
- Dra inte förhastade slutsatser: det är skäl att inte genast slå fast vilket rovdjur som orsakat skadan, även om de preliminära observationerna skulle peka på en viss rovdjursart.
- Det viktigaste är att bedöma **om skadan är orsakad av ett stort rovdjur**. Om det inte finns sådana tecken, såsom bett, är orsaken sannolikt något annat.
 - Grunda alltid dina beslut på fakta
- Se till din egen säkerhet, t.ex. med tanke på djurburna sjukdomar: ta med skyddshandskar och andra nödvändiga arbetsredskap, såsom en flåkniv.

ALLMÄN ÖVERSIKT ÖVER SKADEPLATSEN

- Dokumentera spåren och kadavret
- Sök också efter platsen där djuret dödades – kadavret hittas inte alltid på det ställe där skadan inträffade.
- Försäkra dig om spårens ursprung; vid kadavret kan det också finnas spår av andra djur än det rovdjur som orsakade skadan.
 - T.ex. järvar äter på vintrarna av renar som dödats av lodjur.
- Undvik att själv förstöra spåren. Dokumentera (mät och fotografera) spåren innan du granskar kadavret.

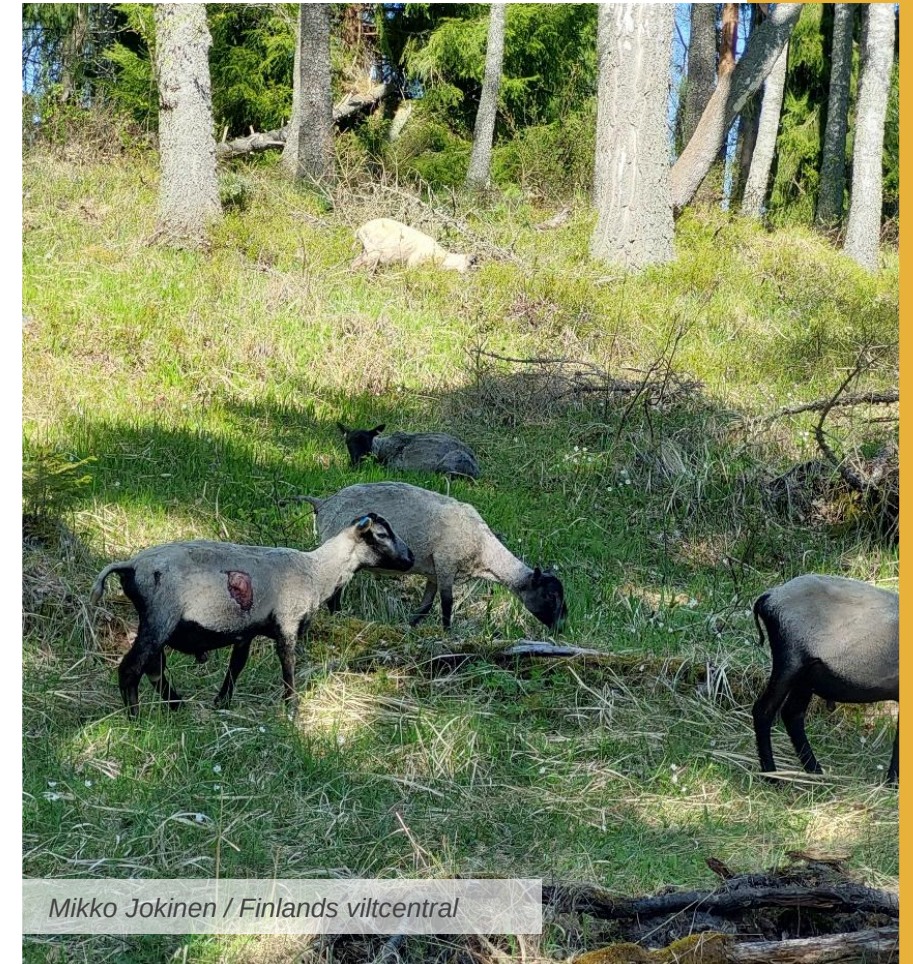
UNDERSÖKNING AV KADAVRET

- Undersökningen av kadavret ger viktiga iakttagelser, som kan jämföras med klösmärken och ätspår som är typiska för rovdjur.
- Observera:
 - Kadavrets ställning
 - Eventuella bett- och klösmärken
 - Djurets allmäntillstånd innan det dog
- Kom ihåg att känna igenom djuret för att upptäcka eventuella svullnader, benbrott och blåmärken.
- För att säkert fastställa skadegöraren måste kadavret ofta flås. Då ska hela djuret flås, inte endast områdena med bett- och klösspår.
- Om det finns flera döda djur på samma plats ska de alla undersökas.

IDENTIFIERING AV SKADA ORSAKAD AV ROVDJUR

- Bett på ett levande djur orsakar blödning och rodnad på huden. Blödningar och blodutgjutningar (rödaktiga eller svarta vävnadsområden) tyder på en rovdjursattack, de uppstår inte efter att djuret har dött.
 - För att upptäcka blödningar och blodutgjutningar kan man behöva flå djuret.
- Bett som orsakats efter döden syns bara som hål i huden. De kan vara orsakade av det rovdjur som dödade djuret eller av en asätare.
- I bettmärken syns nästan alltid spår efter både övre och nedre tänderna. Om du inte hittar de spåren ska du vara mycket försiktig när du bedömer om skadan har orsakats av bett.
- Kadavrets kondition och effekten av nedbrytare kan försvåra identifieringen.
- Vid undersökning av levande djur ska du vara särskilt omsorgsfull och försiktigt känna igenom hela djuret.

STORA ROVDJUR SOM SKADEORSAK

Mari Tikkunen / Finlands viltcentral

SKADOR ORSAKADE AV BJÖRN

- Skadeobjekt: renar, får, biodlingar, havreåkrar och ensilagebalar.
 - Skador på får vanligast i augusti-september, men kan förekomma hela sommaren.
 - Skador på nötkreatur och hästar sällsynta.
- Förebyggande åtgärd: elstängsel.

Hannu Huttu

SKADOR ORSAKADE AV VARG

- Husdjursskador
 - Renar: Främst på hösten och förvintern, men möjliga året om.
 - Får: Lätta byten, ofta flera på en gång.
 - Nötkreatur: Skador främst på kalvar.
 - Hästar: Sällsynt, några fall de senaste åren.
 - Förebyggande åtgärd: Elektriska rovdjursstängsel.
- Hundskador
 - Oftast i jaktsituationer, men även på gårdsplaner.
 - En del hundar överlever.
 - Största delen inträffar i augusti-december, under den aktivaste säsongen för jakt med hund.

SKADOR ORSAKADE AV LODJUR

- Huvudsakligen renskador, men också fårsador.
- Fjäderfä och katter kan bli byten.
- Orsakar sällan skador på hundar.
 - I allmänhet i jaktsituationer.
 - Hundar överlever ofta en attack.

Soili Jussila / Vastavalo

SKADOR ORSAKADE AV JÄRV

- Det mest betydande rovdjuret i fråga om renskador.
 - Jagar i synnerhet på vintern och våren.
- Utanför renskötselområdet också mindre husdjur.
- Rör sig smidigt i djup snö.
- Äter kadaver som dödats av andra rovdjur.

ROVDJURENS SÄTT ATT RIVA

Mikko Jokinen / Finlands viltcentral

OLIKA ROVDJURS SÄTT ATT RIVA

- **Björn:** täcker kadavret omsorgsfullt, krossar ben.
- **Varg:** dödar med bitt i halsen, kan täcka kadavret en aning.
- **Lo:** täcker lätt, lämnar vassa klösmärken.
- **Järv:** äter kadaver som dödats av andra rovdjur.

ROVDJURENS HÖRNTANDSMELLANRUM OCH BETTMÄRKEN

- Spåren efter hörntänderna kan ge indikationer, men är inte ensamma en pålitligt identifieringsmetod.
 - Skinn töjer, **vilket gör att avståndet mellan hålen kan vara vilseledande** – i synnerhet när skinnet har flåts.
- Björnen gör stora bettmärken och vargen medelstora, medan lodjuret gör små och vassa märken.

Rovdjur	Hörntands- mellanrum (mm)	Hålens storlek (mm)	Hörn- tandens längd (mm)
Björn (unge/fjoling)	55–80 (30–55)	8–20 (mindre)	övre: 37–47 nedre: 33–43
Varg	40–55	5–8	23–29
Lo	25–35	2–4	20–27
Järv	24–35	3–8	19–26

SPÅR AV KLORNA

- Också spåren efter klorna är viktiga kännetecken vid identifieringen av rovdjursskador.
- Lo, björn och järv kan med sina klor orsaka rivsår eller skråmor på bytesdjuret.
- Spåren efter lodjurets klor är sylvassa och bara 1-2 mm breda. Spåren efter björnens klor och mellanrummet mellan klösmärkena är däremot klart bredare.

Reima Ovaskainen / Luke

IDENTIFIERING AV SKADOR ORSAKADE AV BJÖRN

- En björn dödar genom att bita, men använder också ramarna – ett slag kan knäcka ryggraden.
- Betten riktas i allmänhet mot nacken, bogpartiet och ryggen.
- Störst hål efter hörntänderna och störst mellanrum mellan hörntänderna (55–80 mm hos fullvuxna björnar)
 - Hos fjolårsungar är storleken på tänderna och hörntandsmellanrummet mindre.
- Äter noggrant upp bytet och krossar benpipor med tänderna
 - Skinnet kan ha dragits tillbaka över benpipan.
 - Börjar ofta t.ex. på får med att äta juver och bröstfett
- Skinnet kan vara helt trots att mjukdelarna är uppätta.

IDENTIFIERING AV SKADOR ORSAKADE AV VARG

- Bett kring hals, nacke och bogparti
- Betten genomborrar ofta luftstrupen.
- Större bettmärken än efter lodjur.
 - Mellanrummet mellan hörntänderna över 40 mm.

Typiskt sätt att riva

- Börjar ätandet med att öppna buken.
- Äter innehållet i bukhålan och stekarna.
- Kan bita av rörben.
- I allmänhet inte spår av klorna som efter lodjur.

Jaakko Alalantela / Suomen riistakeskus

HUNDSKADOR ORSAKADE AV VARG

- En varg dödar hundar vanligtvis genom att bita i ryggen och nacken.
 - Bettmärken kan också förekomma på halsen och bakbenen.
- Äter också ofta delvis, i värsta fall återstår endast huvudet och ryggraden.
- Bettmärkena på halsen kan påminna om bettmärken efter lodjur, men vargen orsakar i allmänhet större blodflöde.

Jaakko Alalantela / Finlands viltcentral

IDENTIFIERING AV SKADOR ORSAKADE AV LODJUR

- Bett i halsen, strupen och nacken.
- Mellanrum mellan hörntänderna under 35 mm, små hål.
- Skarpa snitt efter klorna.
- Börjar äta runt analöppningen.
- Vid skador på hundar syns sticksår efter klor och bitt på kroppens främre del.
- Skrapar ris och mossa över kadavret. Täcker slarvigare än björnen.

IDENTIFIERING AV SKADOR ORSAKADE AV JÄRV

- Bett i nacken, ryggen och över manken.
- Kan krossa kotor och slita loss huvudet.
- Gömmer delar av bytet i träd eller håligheter

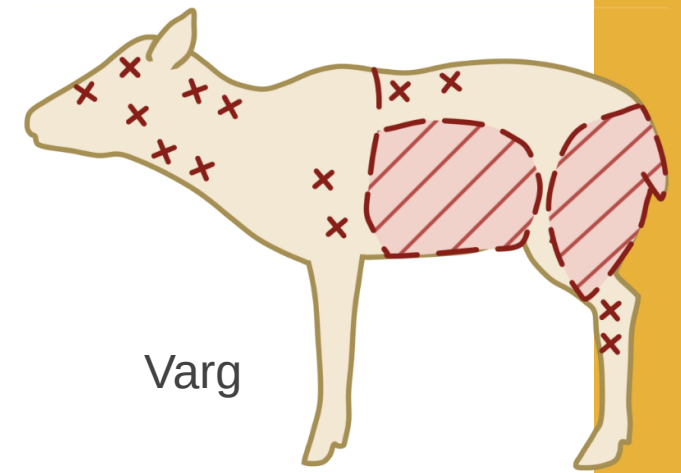
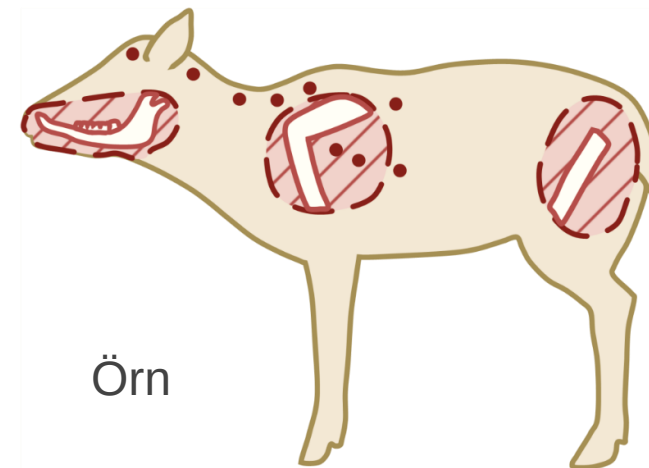
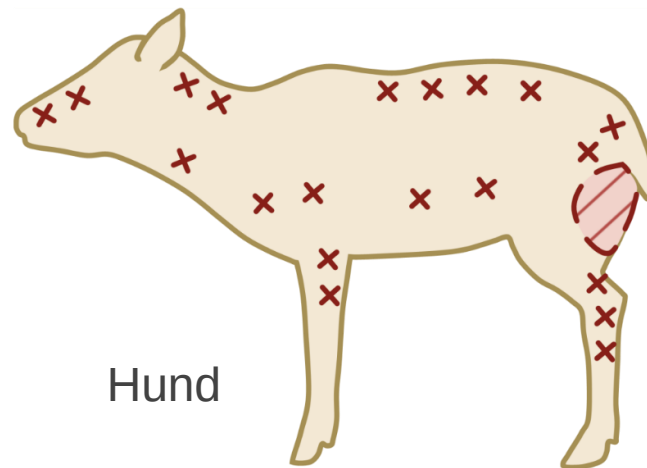
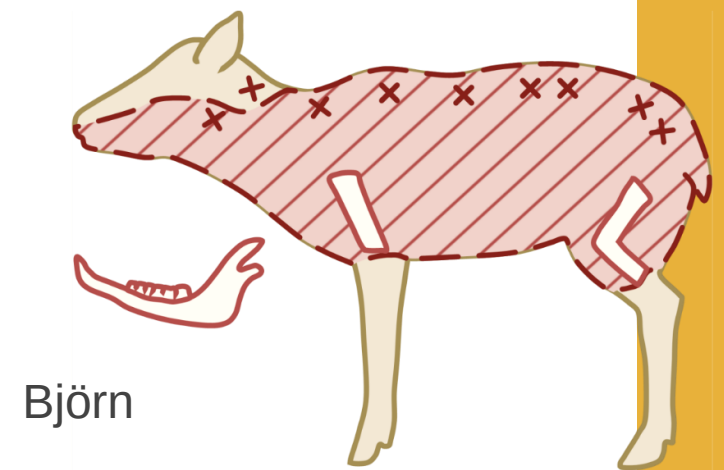
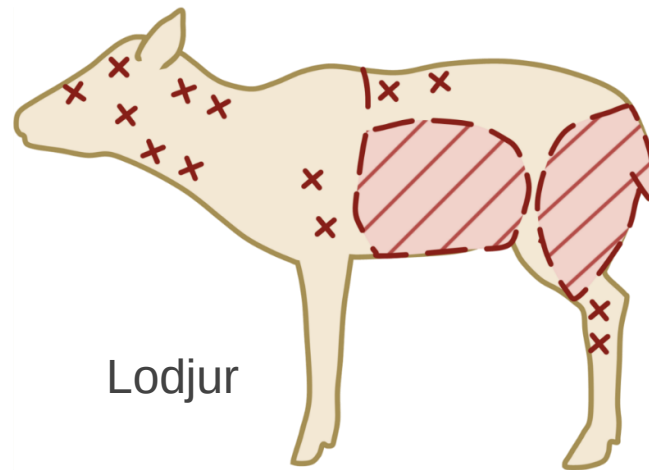
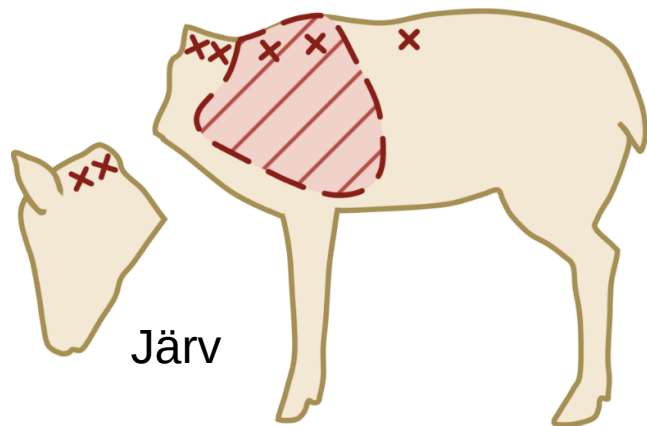
Järvens sätt att riva

- River kraftigt, kan få loss extremiteter
- Predation i snö lämnar tydliga spår.
- Det kan finnas en lång fördjupning i snön om bytet har levt en längre tid

Heikki Rytkönen / Vastavalo

SAMMANFATTNING: RIVSPÅR EFTER STORA ROVDJUR

Symboler: x=bett, snedstreckning=ätet/rivet, streck=snitt efter klo, punkt=klostick, vit färg=ben

SKADEGRANSKNINGAR OCH ERSÄTTNINGAR

Jaakko Alalantela / Finland's viltcentral

ROVDJURSSKADOR SOM ERSÄTTTS

- Som djurskada ersätts skada som orsakats husdjur, odlade djur, honungsskörd samt stängsel, byggnader och andra motsvarande konstruktioner som använts för djurhållning.
 - Skador på biodlingar som orsakats av björnar
 - Skador på får som orsakats av vargar och björnar
 - Enstaka skador drabbar också nötkreatur, hästar och pälsdjur.
- Som odlingsskada kan ersättas skador som orsakats viltåkrar, trädgårdar, plantodlingar och bärgad skörd.
 - Ensilagebalar som söndrats av björn

Tero Salmela / Finlands viltcentral

SKADEGRANSKNING EN FÖRUTSÄTTNING FÖR ERSÄTTNING

- Skadeanmälan ska göras utan dröjsmål till landsbygdsnäringsmyndigheten
 - Anmälan ska göras av den skadelidande eller vid renskador av renbeteslaget.
- Landsbygdsnäringsmyndigheten ordnar en terränggranskning på skadeplatsen.
 - En företrädare för jaktvårdsföreningen har rätt att vara närvarande och ge sin åsikt.
 - Det fastställs om skadan orsakats av ett stort rovdjur och vilken rovdjursart det varit fråga om.

ERSÄTTNINGAR FÖR SKADOR ORSAKADE AV STORA ROVDJUR

Ersättningspraxis

- Ersättningarna grundar sig på [jord- och skogsbruksministeriets förordning \(834/2018\) \(Finlex.fi\)](#).
- Det är bra att anmäla en skada även om ersättning inte söks hos staten (t.ex. på grund av försäkring).
- Statens ersättning betalas till fullt belopp om det sammanlagda beloppet av skadorna överstiger 170 euro per kalenderår.

Objekt som ersätts

- Skador på husdjur
- Skador på lösöre (t.ex. kostnader för reparation av hundradar)
- Veterinärkostnader (dock inte kostnader för vård som lett till avlivning)

Mari Tikkinen / Finlands viltcentral

ÖVERSKRIDANDE AV TRÖSKELN FÖR POLISINGRIPANDE

- Tröskeln för polisingripande överskrids vid betydande egendomsskada
 - En betydande egendomsskada är i praktiken över 15 000 euro (t.ex. fler än 100 får)
 - Egendomsskador beaktas endast som enskild skada. (Skador från olika händelser räknas inte ihop.)
- Vid egendomsskador gäller i allmänhet inte krav på brådska behandling, om det inte samtidigt finns ett hot mot en människas liv eller hälsa.
- Enligt polisens avgiftsbestämmelser är undersökning av skador orsakade av rovdjur avgiftsfri.
 - Den primära aktören vid utredningen av skador är landsbygdsnäringsmyndigheten.

Jaakko Alalantela / Finlands viltcentral

SKADOR PÅ HUNDAR

Jaakko Alalantela / Finlands viltcentral

- Varje år ersätts cirka 30–60 fall av hundskador orsakade av varg.
- Jakthundar är de mest utsatta – särskilt de som arbetar långt från sina ägare.
- I de flesta fall dör hunden.
- Vissa hundar överlever, och då täcker ersättningen veterinärkostnaderna.
- Övriga stora rovdjur orsakar enstaka ersättningsgilla hundskador varje år.

FÖRDJUPA DITT KUNNANDE

Petovahinkojen tunnistamisopas
Handbok för rovdjurskontaktpersoner

